

Toon overzichtspagina

College

Gemeenteraad

Vergaderschema raad en college

Vacatures

Traineeprogramma

Regelgeving

Mijn raad (uitzendingen)

Internationale stad

ICT voor de stad

Gemeentelijke organisatie

Verkiezingen

Ben Pauw lezing door wethouder Van Engelshoven

Gepubliceerd: 08 september 2015

Laatste wijziging: 08 september 2015

Ben Pauw lezing door wethouder Ingrid van Engelshoven, uitgesproken op 8 september 2015 in Hotel Corona, Buitenhof 39.

Dames en heren,

Frans van Drimmelen gaf mij in zijn opdracht een vrije oefening mee: 'Trek parallellen tussen het vak van lobbyist en het besturen van een stad in 2015'.

Die parallellen zijn er. Ik ben een lobbyist voor de publieke Haagse zaak. Lobbyist voor de inwoner, de ondernemer en de onderwijzer in Den Haag.

En net als de lobbyist moet ik actief en ondernemend zijn.

Ben vond dat waarden in zijn werk centraal moesten staan.

Dat deel ik.

Voor mij zijn dat:

verbinden en vertrouwen

nabijheid en leiderschap

betrouwbaarheid en geloofwaardigheid.

Volg DenHaag.nl

Altijd op de hoogte blijven van Den Haag en de ontwikkelingen in de stad? Meld u aan voor de nieuwsbrief [@DenHaag.nl](#). Of volg ons op [Twitter](#) of [Facebook](#)!

Stadspanel

Denk mee over Den Haag. Geef u op voor het [Haags stadspanel](#). En maak kans op een jaar lidmaatschap van de Openbare Bibliotheek.

Maar, misschien eerst iets over dat woord 'wethouder'. Wethouder ben ik. En in dat woord zou de kern van mijn werk besloten moeten liggen: ik zorg dat alles volgens de spelregels gebeurt die we in wetten hebben vastgelegd. Maar dekt het woord de lading nog wel?

Ik vind van niet. Als een wethouder niet meer doet dan toezien op handhaving en uitvoering van de wet dan ligt de nadruk eenzijdig op de rol van gezagsdrager.

Voor mij riekt dat naar de tijd van Swiebertje.

Met een burgemeester die op zijn wenken bediend wordt en Bromsnor die met stevige hand uitvoert wat de burgemeester zegt; 'Tot uw orders, edelachtbare.' En Swiebertje 'die steeds malle dingen doet?'

Het afwijkende mocht bestaan maar binnen de grenzen van de wet. Het zijn televisiebeelden uit mijn jeugd: gezag in de jaren 60.

Maar we leven bijna een halve eeuw verder. Wethouder? Ik zeg zelf: ik ben stadsbestuurder. In 2010 trad ik aan.

Verantwoordelijk voor onderwijs, maar ook voor 'publiekszaken'. Binnen die portefeuille vielen ook de bewonersorganisaties: 52 stuks. In alle 52 Haagse wijken via hetzelfde stramien georganiseerd, met voor iedere organisatie, ongeacht activiteiten of draagvlak onder de mensen in de buurt, dezelfde subsidieregeling.

Ik vond dat niet meer passen bij deze tijd, bij de manier waarop mensen tegenwoordig betrokken willen worden. Want als het gaat om participatie van mensen waait er een frisse wind door Nederland. We komen los van opvattingen over burgerparticipatie die al sinds de jaren 60-70 de overhand hebben. Toen ging de welzijnswals door de stad: **wijkverzet werd**

geïstitutionaliseerd in
gesubsidieerde
bewonersorganisaties

opbouwwerkers vulden de straten.
Ze gingen voorop in de maakbare
samenleving.

Wijkbaronnen stonden op en wilden
van geen wijken meer weten.

Subsidiëring werd een automatisme
en een recht, een kwestie van een
druk op de knop.

Overleg met bewoners werd zo
geïstitutionaliseerd, met subsidie
werd veel gepacificeerd.

En ik heb aan den lijve ondervonden
hoe ingewikkeld het is te tornen aan
de positie van instituties in de
'wijkpolder'. Iedere wijziging in
subsidies ten gunste van andere
initiatieven in de stad leidde tot fors
verzet en tot een bijna dissident in
de PvdA fractie.

Terwijl de mensen in de wijk zich
nauwelijks nog in dat stramien willen
laten organiseren.

Er is dringend behoefte aan een
andere balans tussen mensen en
instituties.

Eén die meer uitgaat van de energie
en denkkraft die in de samenleving
aanwezig is.

Mensen zijn bereid om dingen te
doen in de eigen buurt. Maar om
meteen deel uit te maken van een
vergadercircuit?

Daar voelen mensen steeds minder
voor (en geef ze eens ongelijk).

Mensen willen zich verrassend vaak
inzetten voor hun omgeving, maar
dan met minder hiërarchie, meer
gelijkwaardigheid, minder regels,
meer zelfbeschikking, meer
persoonlijk eigenaarschap.

Mensen willen kortom meer
vertrouwen: minder top-down, meer
bottom up.

In de eerste Ben Pauw Lezing in
2012 hield Niek Jan van Kesteren

een sterk pleidooi voor de geïstitutionaliseerde polder.

Hij zei daar onder meer over: 'Effectief besturen van het land heeft nooit gekund louter vanuit Den Haag en zal dat ook nooit kunnen. Daarvoor is een bedding nodig van maatschappelijke organisaties die meewerken aan de uitvoering van politieke besluiten.' Met het eerste deel van zijn opmerking ben ik het van harte eens. Het tweede deel is volgens mij voor deze tijd te top-down gedacht.

Mensen willen zich in steeds mindere mate laten aansturen door centraal georganiseerde instituties, maar hebben behoefte aan eigenaarschap, aan ruimte voor diversiteit, aan zelfbeschikking.

Zij willen van de politiek en van bestuurders het vertrouwen krijgen om zelf vorm te geven aan hun dagelijks leven.

Lokaal zie je die beweging sterk opkomen, met inmiddels vele inspirerende voorbeelden dat het ook kan.

Coöperatief Eigenwijzer in het Haagse Laakkwartier helpt mensen uit de bijstand op weg naar een eigen onderneming, de mensen van de Stichting Fakonahof in de Schilderswijk organiseren activiteiten voor jong en oud, de mensen van de Groene Mient bouwen samen een sociaal-ecologisch woonproject in de Haagse Vruchtenbuurt en dankzij een initiatief van bewoners krijgt Villa Ockenburgh na 15 jaar leegstand weer een bestemming en in de Vrije Ruimte geven ouders zelf vorm aan het onderwijs van hun kinderen.

Daarmee verandert ook de rol van de lokale bestuurder.

Meer dan ooit moet de bestuurder van nu willen verbinden. Met die kennis van nu, had ik me geen

betere leermeester kunnen wensen dan Ben Pauw. Je moet zien waar de energie in de stad zit en mensen met elkaar in verbinding brengen zodat die energie rugwind krijgt.

Hoe gek dat ook mag klinken: Soms achter de feiten aanlopen, maar ze wel kracht meegeven.

Of het nu gaat om de kenniseconomie of mijn verantwoordelijkheid voor de jeugdhulp, de inzet is dezelfde: Wat kan ik doen om barrières tussen mensen weg te nemen? Hoe zorg ik ervoor dat mensen die iets willen ondernemen de kans krijgen? Hoe kan ik initiatieven verbinden en ze daarmee kracht geven?

Mijn inzet voor de Haagse Kenniseconomie kan ik niet schrijven als ik niet weet of ik vaste grond onder de voeten heb.

En daarvoor moet je de stad in.

Proeven waar de kansen liggen, waar de energie zit. Honderden mensen hebben we gesproken alvorens er een letter op papier kwam. Uit die gesprekken kwam ook heel sterk naar voren dat de gemeente het initiatief moet nemen om overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen te verbinden. The Hague Security Delta is de fysieke manifestatie van die ambitie. Hét veiligheidscluster van Nederland zit in Den Haag en 17.000 mensen ontlenen er inmiddels werk aan. Dat komt omdat het niet vanachter een bureau maar op de werkvloer bedacht is. Niet het stadhuis maar de stad brengt ideeën op. De overheid schept kaders en vooral: jaagt aan. Ideeën smeulen vaak voor ze vlam vatten. Als bestuurder kun je het vuur aanblazen. Daar moet je de zin van inzien en plezier in hebben.

Ik zie een aantal van u denken: Typisch een verhaal voor een D66 achterban: jonge, weldenkende

hoogopgeleide mensen die zelf initiatief nemen. Niets is minder waar. Ter illustratie twee kanttekeningen bij die gedachte.

In Den Haag werd D66 bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen de tweede partij in de Schilderswijk: niet bepaald een wijk van hoger opgeleiden, maar wel een wijk waar heel veel bewoners zelf initiatief nemen.

Ten tweede wil ik u dan voorstellen aan Teun Scherpenzeel. Teun is gepensioneerd en woont in Mariahoeve. Een Haagse wijk die de problemen van veel na-oorlogse stadswijken niet vreemd is: veel flats, corporatiebouw in zoveel groen dat het een belemmering werd voor de sociale samenhang. En met nu ook het nodige achterstallig onderhoud. Een wijk die, als je niet oppast, kan veranderen in een achterstandswijk. Teun had op een gegeven moment een wild plan. In zijn buurt stond een leegstaande voetbalkantine. Die wilde hij omtoveren tot buurthuis, tot ontmoetingsplek in de wijk. Hij had geen subsidie nodig, alleen de sleutel van die oude kantine. Die sleutel kreeg hij. Wel tijdelijk, want de plek was nodig voor nieuwe woningen. Teun stroopte de mouwen op. En niet alleen hij, jong en oud deden mee. Kaartje leggen, sport op de voetbalvelden, actief bezig zijn met de veiligheid in de wijk. De Landen, zo werd de voormalige voetbalkantine genoemd, werd 'the place to be'. Dat feestje duurde twee jaar.

Maar ja, het gebouw moest tegen de vlakte. Afspraken voor nieuwbouw waren gemaakt (hier in de vorm van kleinschalig opdrachtgeverschap). Gezamenlijk kwamen we toen tot iets moois. Er lag een plan voor nieuwbouw –met gemeentelijke middelen- van een school, schuin aan de overkant. Daar hebben we extra ruimte ingebouwd voor de wijk.

Voor het zomerreces was ik er nog. De vrouw van Teun schonk er koffie aan buurtbewoners. Er was een leerling die een boek las en een ander zat in een tussenuur gezellig te kwebbelen met een oudere dame. We hebben Teun op deze manier geholpen de verbinding die hij zelf al had gelegd met de scholen in de buurt te versterken. Inmiddels komen er ook de studenten van het Leids University College. Zij geven Engelse les aan de VMBO-leerlingen. Nabijheid, dichtbij mensen staan, rugwind geven aan hun initiatieven.

Burgerschap ontstaat zo bottom-up als bestuurders mensen vertrouwen geven.

In toenemende mate zal wrijving ontstaan met de ons zo vertrouwde instituties. Past de rol van bijvoorbeeld de traditionele woningbouwcorporaties nog wel bij deze vorm van burgerschap?

Zouden er in de volkshuisvesting niet veel meer kansen liggen als deze corporaties weer meer van mensen worden, weer echte coöperaties worden?

Bieden de recente decentralisaties in de zorg ook niet nieuwe kansen tot meer zelfbeschikking, meer eigenaarschap? Minder instituties, meer mensen.

Hetzelfde principe is volgens mij ook nodig om economische groei en innovatie aan te jagen. Het vanuit de instituties uitonderhandelde topsectorenbeleid draagt het risico in zich vooral gevestigde bedrijven en sectoren te stimuleren. Zou het niet verstandiger zijn niet van bovenaf te bepalen wat topsectoren zijn, maar vooral te kijken waarin in stedelijke regio's nieuwe kansrijke clusters opkomen en die rugwind te geven? Het zou zo maar een mooie afspraak in het kader van de Agenda Stad kunnen zijn. Het is

mooi dat het kabinet met die agenda het belang van de stad voor de concurrentie- en innovatiekracht van Nederland erkent.

Steden hebben immers bewezen innovatief en vernieuwend te kunnen zijn. Stadsbestuurders zijn, als het goed is, dagelijks in gesprek met mensen en ondernemers die in de praktijk, vernieuwing tot stand brengen. Laat steden dan ook aangeven wat zij nodig hebben om innovatie aan te jagen en maak dat meteen concreet. Maar ook hier is de kern: van top down naar bottom up.

Minder instituties, meer bedrijven, meer ondernemers.
Hier ligt ook een belangrijke uitdaging voor de traditionele belangenbehartiger. Ook het public affairs vak zal een antwoord moeten vinden op deze omkering. Minder belangen van instituties, meer van mensen en hun initiatieven. En bestuurders die vertrouwen durven geven en in staat zijn te verbinden.

Er is, dames en heren, de afgelopen jaren veel gesproken over het afnemend vertrouwen in politici en bestuurders. Het is mijn overtuiging dat de bestuurder die vertrouwen wil moet beginnen met vertrouwen geven.

Dames en heren,

Vertrouwen en verbinden zijn belangrijke waarden in mijn bestuurlijk handelen. Nabijheid en leiderschap zijn dat ook. Het mag duidelijk zijn dat ik de nabijheid van het lokaal bestuur koester, maar de nabijheid draagt ook een risico's in zich.

Besturen is meer dan je oren laten hangen naar hetgeen er in gefluisterd wordt.
Zonder leiderschap kan nabijheid verworden tot populisme.

We kennen er allemaal de lokale voorbeelden van.

De kunst van besturen zit in de balans houden tussen nabijheid en leiderschap, voorop durven lopen.

Ik was partijvoorzitter van D66 toen de partij pleitte voor verhoging van de AOW-leeftijd en aanpassing van de hypotheekrenteaftrek (toen nog het H-woord). We hadden toen nog drie zetels. Het werd door sommigen gezien als een verholde poging de partij op te heffen. We weten hoe het vervolg is gelopen en het is mijn overtuiging dat juist dat leiderschap de partij weer in de dubbele cijfers heeft gekregen.

Door de juiste balans te vinden met nabijheid voorkom je dat leiderschap verwordt tot blindstaren op het eigen gelijk.

In het Herfstakkoord van 2013 zorgde D66 ervoor dat er 650 miljoen structureel vrij werd gemaakt voor onderwijs.

Dat was leiderschap en aanpakken op dit thema.

Maar tegelijkertijd, geleerd uit de lessen van het verleden, werd de invulling van het geld nadrukkelijk en welbewust aan scholen gelaten. Eigen ideeën van D66 daarover werden ondergeschikt gemaakt aan wat lokaal nodig was.

Als wethouder onderwijs was ik daar heel blij mee.

Ik kom veel op Haagse scholen en dan zie je dat de ene school behoefte heeft aan investeringen in extra leerkrachten, de ander meer gebaat is bij een extra conciërge en weer een andere school meer heeft aan extra faciliteiten voor science.

Laat ik u ook een lokaal voorbeeld geven. De vorige collegeperiode wilden we een lang gekoesterde wens van het Residentie Orkest en het Nederlands Dans Theater

honoreren: nieuwbouw op het Spuiplein. Een unieke mogelijkheid om ook het Koninklijk Conservatorium daar te huisvesten. Dat zit nu vreemd geparkeerd in een uitgewoond pand in het Beatrixkwartier, een kantorenpark.

Door samenvoeging van deze gezelschappen verbind je 1 van de beste conservatoria ter wereld, 1 van de beste dansgezelschappen ter wereld en een toporkest met elkaar.

En dat in de binnenstad die daardoor in cultureel opzicht en door de aanwezigheid van studenten sterker wordt. Een win-win-win-win situatie zou je denken. Maar het pakte totaal anders uit.

De plannen voor het Spuiforum kwamen onder vuur te liggen. Er werd soms meer over gesproken alsof het een enge ziekte betrof dan een voor Den Haag kansrijk cultureel ondernemend project.

De vorige coalitie van PvdA, VVD, D66 en CDA had een meerderheid in de raad maar de stad keerde zich tegen de plannen. De stad. Waar zat de weerstand eigenlijk? Een actiegroep liet luid en duidelijk van zich horen.

De regionale omroep peilde de stemming en liet zien dat er een meerderheid tegen de plannen was.

Soms vanwege het ontwerp van het gebouw, soms omdat men 180 miljoen een te groot bedrag vond om uit te geven in tijden van crisis, soms vanwege de ruimtelijke inpassing, soms omdat men überhaupt niet in cultuur wilde investeren.

Het werd een worsteling. We hielden vast aan wat we de kiezers beloofden: het Spuiforum was vóór de verkiezingen van 2010 aangekondigd dus we hadden een mandaat en een verplichting naar de

eigen achterban.

De uitslag van de verkiezingen van 2014 gaf een complex beeld: D66, dé pleitbezorger van het Spuiforum werd de grootste partij.

En de grootste tegenstander, de Haagse Stadspartij, boekte de grootste verkiezingswinst.

De meerderheid was aan het bestaande plan ontvallen. Daar mocht ik chocola van maken: als lijsttrekker van de grootste partij was ik aan zet. Het was lastig. Toch is het gelukt. Ik vraag me nog wel eens af: wat was de sleutel tot het succes?

En dan zeg ik: het feit dat we terug gingen naar de inhoud. Niet : Spuiforum ja of nee maar: waar staat dat gebouw eigenlijk voor? Ik heb het ontwerp dat er lag op een gegeven moment los gelaten. Want het ontwerp was niet de kern van de zaak. Net zoals Joris Wijsmuller van de Stadspartij zich niet meer blindstaarde op het ontwerp dat er lag.

We vonden elkaar op de inhoud. Op de toekomst van de gezelschappen en de opleiding en op het versterken van het Spuikwartier. Op het vervolmaken van de Haagse Binnenstad.

En ik moet zeggen: het plan dat er nu ligt, is beter dan het plan dat er lag.

Het Spuiforum was een splijtzwam maar bleek uiteindelijk ons bindmiddel.

Politieke controverse helpt soms om plannen beter te maken. Je moet bereid zijn je plannen bij te stellen, zonder je ideaal los te laten.

Leiden en luisteren tegelijkertijd.

Je moet je blijven openstellen.

Dan wordt bestuur geloofwaardig.
Dit gehoord hebbende zal het u niet
verbazen dat ons coalitie als motto
meekreeg: Vertrouwen op Haagse
Kracht.
Vertrouwen geven en verbinden,
nabijheid naast leiderschap.
Ik schetste ze u al als belangrijke
waarden mijn politiek handelen.
Dat betekent dus ook: durven
loslaten.

Neem de rellen in de Schilderswijk
van een paar maanden geleden.
Wat was beslissend bij de terugkeer
van de rust?

De inbreng van de wijkbewoners.

Jozias van Aartsen had een
ontmoeting met hen georganiseerd.
De mensen hadden genoeg van de
onrust: kinderen sliepen niet goed,
ouders maakten zich zorgen. Van
Aartsen vroeg de buurtbewoners
actief op te treden. Niet met geweld
maar met een hesje aan, in gesprek
gaan met mensen die uit waren op
rotzooi. Hen aanspreken op dat
gedrag. Het hielp meteen. Het
vertrouwen in Haagse Kracht dat de
burgemeester had werd beloond.
Het aanpakken van een crisis doe je
vanuit het stadhuis en mét de stad.
Het 1 niet zonder het ander.

Vertrouwen.

Het stelt je soms ook voor hele
lastige dilemma's.

Ik wil er 1 met u delen.

Het Aloysius College is een begrip in
Den Haag. Zorgen om de financiën
waren er al jaren maar suggesties –
ook van mij – om samenwerking te
zoeken met andere schoolbesturen
werden in de wind geslagen. Tordat
vorig jaar het faillissement van de
school dreigde. Er leek geen andere
weg dan de school te sluiten.

Andere schoolbesturen wilden werken aan alternatieven voor de leerlingen bij andere scholen maar overname zat er niet in. Ik heb er bovenop gezeten en ik kan u zeggen: de schoolbesturen hadden de opvang van alle 600 leerlingen bijna rond. Toen stonden oud-leerlingen op. Zij zagen nog kansen voor het Aloysius College en zeiden geld genoeg te hebben om de school overeind te houden. 'Is het hard en toereikend, het geld?', vroeg ik bij herhaling. Ja, werd mij telkens verzekerd.

Financiering van de school is een kwestie tussen het Rijk en het schoolbestuur. Formeel heeft de gemeente er geen inbreng in. En toch krab ik me achter mijn oor nu de school opnieuw op omvallen staat: had ik me niet harder moeten uitspreken over de aarzelingen die ik had?

Ik had mijn vraagtekens bij de plannen.

Het was een worsteling tussen ruimte laten voor een initiatief van onderaf:

ouders en oud-leerlingen in dit geval en je bestuurlijke intuïtie.

Die moet je vervolgens kunnen checken.

De onderste steen boven krijgen.

Je moet er de mogelijkheden voor hebben.

En daarom moeten lokale bestuurders bijvoorbeeld op het punt van financiering van scholen meer zeggenschap hebben.

Wij hebben geen verrekijker nodig om te zien hoe de stad er voor staat.

Ik heb daarom de

Onderwijsinspectie gevraagd te komen tot samenwerking.

Zodat lokale signalen over problemen bij scholen ook tijdig worden opgepakt.

En omgekeerd: zodat zorgen van de inspectie lokaal worden gedeeld om erger te voorkomen.

Binnenkort zal ik daarover met de

Onderwijsinspectie een convenant sluiten, zoals we eerder afspraken maakten om de lokale bevoegdheden op het gebied van de leerplicht te versterken.

En zo zijn er meer terreinen waar het goed zou zijn als het lokaal bestuur de ruimte krijgt datgene te doen wat lokaal nodig is.

Het breed toegankelijk maken van voorschoolse educatie. Omdat wij zien dat veel meer kinderen dan alleen die met een taalachterstand daarbij gebaat zijn.

Kinderen op jonge leeftijd ondersteunen in hun ontwikkeling. Het zou wel eens de slimste preventieve jeugdmaatregel kunnen zijn.

Na heel veel druk vanuit gemeenten, lijkt het erop dat het kabinet nu eindelijk een eerste stap gaat zetten.

Dames en heren,

Ik zou een slechte lobbyist zijn als ik mijn tijd niet had gebruikt om op te komen voor de lokale zaak. Voor het Rijk heb ik drie boodschappen:

- geef bottom-up initiatieven de kans en de ruimte om de gevestigde instituties uit te dagen; op de woningmarkt, in de zorgsector, in de duurzame energie bruist het van de initiatieven die niet ingekapseld willen worden, maar ruimte willen;
- gebruik de Agenda Stad om steden te faciliteren hun functies als kernen van innovatie waar te maken;
- bouw samen met lokale overheden aan een vervolg op de decentralisaties, bijvoorbeeld op het terrein van onderwijs.

Hervorm de polder en geef de kracht die in het lokaal bestuur zit meer ruimte.

Het lijkt me een mooie agenda voor de laatste 1,5 jaar van dit kabinet. Dat opkomen voor mijn lokale zaak doe ik net als Ben vanuit de waarden die ik als bestuurder hoog in het vaandel probeer te houden:

- geef mensen vertrouwen;
- creëer nabijheid;
- verbind;
- en durf te leiden, zonder je blind te staren.

Dat levert geen fletse vertoning op, maar geeft ruimte aan diversiteit en eigenaarschap in de samenleving. Geeft ruimte aan de mensen die de maatschappij maken tot wat het is en liever nog: wat het kan zijn. Daar moeten we hen toe in staat stellen.

Dichtbij, in goed vertrouwen, en verbindend.

Die waarden helpen ons ook ervoor te zorgen dat politiek en bestuur betrouwbaar en geloofwaardig zijn. Want dat is altijd de basis waar je op moet kunnen staan.

Of je nu lobbyist of politicus bent. En ook daarin was Ben een groot voorbeeld.

Nooit loze beloften, geen leugens, eerlijk en transparant over feiten. De werkelijkheid niet mooier maken dan die is.

Het baart zorgen dat politiek en bestuur te vaak zelf die basis van betrouwbaarheid en geloofwaardigheid aantasten.

Dat kun je je wellicht permitteren als alles voor de wind gaat, maar juist nu, in een tijd waarin de onzekerheid op alle terreinen groeit, is betrouwbare en geloofwaardige politiek meer dan ooit een vereiste.

Dank voor uw aandacht.

Selecteer taal ([NL](#), [EN](#), [FR](#))

[RSS](#)

[Help](#)

[Sitemap](#)

[Proclaimer](#)

[Privacyverklaring](#)

[Gebruiksvoorwaarden](#)

[Colofon](#)

[Pers](#)